

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО ОБОРОННОГО ЗАМОВЛЕННЯ

LEGAL COMPOSITION OF ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE FIELD OF STATE DEFENSE PROCUREMENT

Повидиш В.В., к.ю.н.,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Науково-дослідного інституту публічного права,

ORCID ID: 0000-0002-3908-6409

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного та військового права, норм національного законодавства та новітніх позицій вчених, розкрити юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення в Україні. Юридичний склад адміністративних правопорушень – це комплекс юридичних елементів, що характеризують порушення норм адміністративного права. Він включає ознаки та елементи, які визначають законність чи незаконність поведінки, дії або бездіяльності певного суб'єкта, що призводять до порушення адміністративного правопорядку. Юридичний склад визначається нормами адміністративного права та включає такі елементи як: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона, які в свою чергу також можуть мати індивідуальні ознаки в кожному окремому випадку. У статті розкрито, що об'єктом адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення завжди будуть виступати правовідносини у сфері оборонних закупівель. Об'єктивну сторону таких правопорушень становлять безпосередні дії суб'єктів правопорушення, які полягають в наступному: - придбання товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; – укладення державних контрактів (договорів), що передбачають оплату державним замовником у сфері оборони, товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; – розділення державним замовником предмета закупівлі на частини; – невиконання або неналежного виконання державного контракту (договору); – ухилення від укладення державного контракту (договору) або договору про закупівлю. Суб'єктами даного виду правопорушень можуть бути уповноважена особа державного замовника, керівник державного замовника, виконавець оборонного замовлення, учасник відбору, виконавці державних контрактів (договорів). Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

Ключові слова: адміністративний примус, метод, забезпечення, державне оборонне замовлення, механізм, контроль, об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

The purpose of the article is to reveal the legal composition of administrative offenses in the field of state defense orders in Ukraine based on the theory of administrative and military law, norms of national legislation and the latest positions of scientists. The legal composition of administrative offenses is a set of legal elements characterizing violations of administrative law. It includes signs and elements that determine the legality or illegality of the behavior, action or inaction of a certain subject, which lead to a violation of the administrative legal order. The legal composition is determined by the norms of administrative law and includes such elements as: object, objective party, subject, subjective party, which in turn may also have individual characteristics in each individual case. The article revealed that the object of administrative offenses in the field of state defense orders will always be legal relations in the field of defense procurement. The objective side of such offenses are the direct actions of the subjects of the offense, which consist of the following: – purchase of goods, works and services of defense purpose before/without carrying out the types (procedures) of procurement prescribed by law; – conclusion of state contracts (agreements), which provide for payment by the state customer in the field of defense, goods, works and services of defense purpose before/without carrying out the types (procedures) of procurement provided for by law; – division of the procurement subject into parts by the state customer; – failure to perform or improper performance of a state contract (agreement); – evading the conclusion of a state contract (agreement) or a purchase agreement. Subjects of this type of offense can be the authorized person of the state customer, the manager of the state customer, the executor of the defense order, a participant in the selection, executors of state contracts (agreements). The subjective side of the offense is determined by the attitude to the consequences and is characterized by the presence of guilt both in the form of intent and in the form of carelessness.

Key words: administrative coercion, method, provision, state defense order, mechanism, control, object, objective side, subject, subjective side.

Актуальність теми. Важливе значення для притягнення особи до адміністративної відповідальності мають правильність та об'єктивність адміністративно-правової оцінки вчиненого нею протиправного діяння (дії чи бездіяльності), що передбачає обрання оптимального заходу для здійснення впливу на правопорушника. У свою чергу, кожному випадку вчинення адміністративного правопорушення притаманна наявність у сукупності певних характерних ознак, що дозволяє встановити якою юридичною нормою адміністративного законодавства вчинене діяння (дія чи бездіяльність) визнається як протиправне. Визначальною умовою застосування до особи адміністративної відповідальності є наявність в її діянні юридичного складу адміністративного правопорушення (проступку) [1].

Особливістю юридичного складу адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення України є їхнє спрямування на порушення встановлених норм і правил, пов'язаних із забезпеченням оборони та національної безпеки. Ці правопорушення можуть включати неправомірне відхилення від встановлених про-

цедур укладання та виконання контрактів у сфері оборонного замовлення, неправомірне використання коштів, порушення вимог щодо конфіденційності та захисту інформації, а також інші дії, що загрожують ефективності та безпеці держави у контексті оборони. Це відображає особливий характер порушень, які мають потенційно серйозні національні наслідки і вимагають спеціалізованого юридичного врегулювання, а відтак потребують постійного дослідження.

Огляд останніх досліджень. Сучасні правові питання забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, крізь призму адміністративного права, розкривали у своїх роботах такі вчені як М. Баюк, Ю. Битяк, С. Галака, О. Гришуткін, Д. В. Журавльов, І. Залюбовська, О. Зубко, А. Колодій, Є. Красников, Ю. Кучинський, В. Пахомов, М. Перепелиця, О. Усаченко, С. Стеценко, В. Теремецький, С. Чумаченко, Є. Ярусевич та інші.

Однак, юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення є актуальним науковим питанням, що в свою чергу, зумовлює

необхідність нових наукових досліджень в межах симбіотичного поєднання адміністративного та військового права.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного та військового права, норм національного законодавства та новітніх позицій вчених, розкрити юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення в Україні.

Виклад основних положень. Правопорушення є складним юридичним і суспільним феноменом, який виникає та існує у процесі економічного та політичного розвитку абсолютної більшості країн світу. Кожна держава шукає різні підходи для боротьби із цим явищем, розробляє методи подолання цієї проблеми. Не є винятком й українське суспільство. Проблематика правопорушень була й залишається однією з основних тем для об'єктів пошуку в юридичній науці України. Правопорушення є передусім актом особистісної поведінки, в якому проявляється та уточнюється конкретне посягання на соціальні відносини, його загроза суспільству та прогизаконність. Правопорушення за своєю сутністю порушує юридичні норми-заборони, тобто встановлені державою законні норми поведінки [4].

Для правильної та точної кваліфікації адміністративного правопорушення як такого, що пов'язане із державним оборонним замовленням, обов'язково потрібно визначити юридичний склад такого правопорушення.

Вчення про склад адміністративного правопорушення посідає одне з центральних місць в адміністративно-правовій науці та має велике практичне значення, що обумовлене перш за все визначенню ознак протиправного діяння, розмежуванню з іншими видами правопорушень та застосуванню відповідних заходів відповідальності до винних осіб, по-друге, визначити правильну адміністративно-правову кваліфікацію правопорушень і нарешті по-третє, сприяє правильному застосуванню законів та визначенню сталої юридичної практики його застосування[2]. На думку Комлик В.В., сучасний зміст категорії «склад правопорушення» оцінюють як аксіоматичний (тобто як такий, в основу якого закладе-но сукупність положень теорії, що не потребують власного обґрунтування, оскільки їх достовірність вважається й так зрозумілою та прийнятною). Таким чином, наукове розуміння складу правопорушення, яке на сьогоднішній день сформувалося у теорії права, без перебільшення, вважається науковою аксіомою. З цієї причини є проблематичним застосування до феномену «склад правопорушення» новітніх та прогресивних теоретичних напрацювань навіть філософсько-правового змісту, як і здійснення адекватної ідентифікації складу сучасного правопорушення в теорії права, у порівнянні зі здобутками галузевих доктрин [3]. Дрофич Ю.В. зазначає, що «юридичний склад» – це тільки опис передбачуваного чи можливого діяння, для якого використовуються лише юридично значущі ознаки, які характеризують діяння, як адміністративне правопорушення. Тобто склад адміністративного правопорушення становить собою сукупність основних, визначальних ознак, які виділені законодавцем як типові, необхідні і водночас достатні для притягнення особи до адміністративної відповідальності [2]. Що стосується складу адміністративного правопорушення, то Дрофич Ю.В. під останнім розуміє єдність об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують конкретне суспільне шкідливе діяння як адміністративне правопорушення. До об'єктивних елементів складу відносяться: об'єкт посягання, тобто врегульовані й такі, що охороняються адміністративним правом суспільні відносини, і об'єктивна сторона – зовнішні ознаки, що характеризують протиправність діяння, шкідливі наслідки посягання, причинний зв'язок між діянням і наслідками, що настали, місце, час, обстановку, спосіб, знаряддя і засоби вчинення порушення митних правил. До суб'єктивних елементів складу відносяться ознаки, що характеризують суб'єкта правопорушення (вік, осудність, особливості адміністра-

тивно-правового статусу – громадянин, посадова особа підприємства), суб'єктивна сторона правопорушення, що охоплює вину у формі умислу або необережності, мотив і мету правопорушення [2]. В свою чергу, в загальному розумінні юридичний склад адміністративного правопорушення – це ті елементи, з яких складається саме правопорушення, його структура, результат системного аналізу правопорушення. На думку автора, «адміністративне правопорушення» і «склад адміністративного правопорушення» – це взаємопов'язані, але не тотожні поняття, оскільки співвідносяться між собою як явище та юридичне поняття про нього. Таким явищем, конкретним діянням, вчиненим у відповідній обстановці, часі та місці, скоєне відповідними способами та засобами є правопорушення, а склад правопорушення об'єднує найбільш істотні, типові та універсальні його ознаки [5, с. 77].

Тобто, юридичний склад адміністративних правопорушень – це комплекс юридичних елементів, що характеризують порушення норм адміністративного права. Він включає ознаки та елементи, які визначають законність чи незаконність поведінки, дії або бездіяльності певного суб'єкта, що призводять до порушення адміністративного правопорядку. Юридичний склад визначається нормами адміністративного права та включає такі елементи як: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона, які в свою чергу також можуть мати індивідуальні ознаки в кожному окремому випадку.

Закупівля товарів, робіт і послуг здійснюється державними замовниками відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про оборонні закупівлі». Що стосується адміністративних правопорушень в цій сфері, то статтею 164¹⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлено, що Порушення порядку визначення предмета закупівлі; несвочасне надання або ненадання замовником роз'яснень щодо змісту тендерної документації; тендерна документація складена не у відповідності із вимогами закону; розмір забезпечення тендерної пропозиції, встановлений у тендерній документації, перевищує межі, визначені законом; неоприлюднення або порушення строків оприлюднення інформації про закупівлі; неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі, що здійснюються відповідно до положень Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)"; ненадання інформації, документів у випадках, передбачених законом; порушення строків розгляду тендерної пропозиції тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника у розмірі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6].

Придбання товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель/спрошених закупівель відповідно до вимог закону; застосування конкурентного діалогу або торгів з обмеженою участю, або переговорної процедури закупівлі на умовах, не передбачених законом; невідхилення тендерних пропозицій, які підлягали відхиленню відповідно до закону; відхилення тендерних пропозицій на підставах, не передбачених законом або не у відповідності до вимог закону (безпідставне відхилення); укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі; внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випад-

ках, не передбачених законом; внесення недостовірних персональних даних до електронної системи закупівель та неоновлення у разі їх зміни; порушення строків оприлюднення тендерної документації тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника від тисячі п'ятсот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення тягнуть за собою накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6].

Невиконання рішення Антимонопольного комітету України як органу оскарження за результатами розгляду скарг суб'єктів оскарження, подання яких передбачено законом тягне за собою накладення штрафу на керівника замовника від двох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Укладення договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель/спрощених закупівель, визначених законом тягне за собою накладення штрафу на керівника замовника від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [6].

На підставі аналізу позицій науковців щодо визначення поняття юридичного складу адміністративних правопору-

шень, а також норми чинного законодавства, можна визначити об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону.

Так, об'єктом адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення завжди будуть правовідносини у сфері оборонних закупівель. Об'єктивну сторону таких правопорушень становлять безпосередні дії суб'єктів правопорушення, які полягають в наступному: -придбання товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; – укладення державних контрактів (договорів), що передбачають оплату державним замовником у сфері оборони, товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; – розділення державним замовником предмета закупівлі на частини; – невиконання або неналежного виконання державного контракту (договору); – ухилення від укладення державного контракту (договору) або договору про закупівлю. Суб'єктами даного виду правопорушень можуть бути уповноважена особа державного замовника, керівник державного замовника, виконавець оборонного замовлення, учасник відбору, виконавці державних контрактів (договорів). Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цабєка К.Є. Юридичний склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. 2020 № 2. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/2_2020/21.pdf
2. Дрофич Ю.В. Особливості юридичного складу адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267658/263504>
3. Комлик В.В. Склад правопорушення: теоретичні підходи та практичні виміри: автореф дис. к.ю.н.: 12.00.01. К., 2017. 18 с.
4. Самофалов Л.П., Самофалов О.Л. Теоретичні аспекти знань про склад правопорушення та їх практичне значення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. С. 56-60.
5. Борисова Ю.В. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: дис...канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2021. 190 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 №8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.